

Romano „Panelės Smilos sniego jausmas“ autorius

PETER HØEG

dramblių
prižiūrėtojų
vaikai

PETER
HØEG

dramblių
prižiūrėtojų
vaikai

Romanas

Iš danų kalbos vertė
Rūta Poškutė-Andreikienė

VILNIUS 2012

Aš radau duris, vedančias iš kalėjimo į laisvę, ir rašau tam, kad jas parodyčiau jums.

Galbūt pasakysite, kažin kiek jau tos laisvės jis gali norėti, gimęs Fino saloje, kuri vadinama Danijos Gran Kanarija, ir dar pastoriaus namuose, kuriuose dvylika kambarių ir kiemas didumo sulig parku. Turėdamas tėtį, mamą, vyresnę seserį ir brolių, ir senelius, ir prosenelę, ir šunį, kurie tiktų reklamuoti ką nors brangaus, bet visai šeimai labai naudinga.

Ir nors aš, žiūrėdamas į savo atvaizdą veidrodyje, matau ne kažin kiek, nes iš Fino mokyklos septintokų esu priešpaskutinis pagal ūgį, ir dar prie liaunesnių, vis tiek nemažai vyresnių ir stambesnių žaidėjų Fino stadione lieka tik žiūrėti, kai sklendžiu pro šalį kaip banglentininkas vėjui ant keteros, ir jausti šiaušiantis plaukus, kai smūgiuoju nuodingąja dešine.

Galbūt sakysite, tai ko jis dar skundžiasi, o kaip, jo manymu, gyvena kiti keturiolikmečiai berniukai, o aš turiu du atsakymus.

Pirmas – taip, jūs teisūs, neturėčiau skųstis. Tačiau kai tėtis su mama dingo ir tapo labai keblu viską paaiškinti, pastebėjau, kad kai ką buvau pamiršęs. Buvau pamiršęs, kol dar buvo šviestu, išsiaiškinti, kuo galėčiau kliautis, kai pradeda temti.

Antras atsakymas – sudėtingasis. Apsidairykit aplinkui: kiek žmonių yra iš tikrųjų laimingi? Netgi kai turi tėtį su maserati ir mamą su audinės kailiniais – o taip vienu metu pastoriaus namuose ir buvo, – kiek iš tikrųjų yra tokių, kurie turėtų dėl ko šaukti „valio“? Tai argi nekyla klausimas, kas gali išlaisvinti žmogų?

Dabar galbūt pasakysite, kad pasaulyje kiek tik akys užmato pilna žmonių, pasirengusių pasakyti, kur tau eiti ir kaip elgtis, o aš tik dar vienas iš jų; viena vertus, jūs teisūs, kita vertus, šis atvejis kitoks.

Jei būtumėt girdėję mano tėvą sakant pamokslą Fino bažnyčioje prieš jam dingstant, būtumėt girdėję jį kalbant, kad Jėzus yra kelias, ir patikėkit – mano tėvas gali tą pasakyti taip gražiai ir taip paprastai, tarsi kalbėtų apie taką, vedantį į sodą, ir mes visi po akimirkos jau, rodos, leidžiamės tuo taku.

Jei būtumėt per pamaldas sėdėję ant taburetės šalia vargonų, kuriais grojo mano mama, ir paskui būtumėt dar trumpam pasilikę, ji būtų papasakojusi, kad muzika yra ateitis, o ji groja ir apie tai kalba taip, kad jums iškart būtų kilęs noras užsisakyti pirmąsias fortepijono pamokas ir nusipirkti fortepijoną už savo vaiko gyvybės draudimo išmoką.

Jei po pamaldų būtumėt užsukę į pastoriaus namus kavos vieną iš tų dienų, kai pas mus svečiuodavosi mano mylimiausias dėdė Jonas, kuris medžioja lokius Mongolijoje, savo namų prieškambaryje laiko lokio iškamšą ir vadovauja profesinei sąjungai, tai būtumėt išgirdę jo ne trumpesnę nei dvidešimties minučių monologą apie tai, kad iš tikrųjų kamštį iš butelio išmuša tik fizinis pasitikėjimas savimi ir gebėjimas sutelkti darbininkų klasę, ir tai jis sako ne tam, kad paerzintų mano tėtį, – jis tuo visiškai rimtai tiki.

Jei paklaustumėt mano klasės draugų, jie pasakytų, kad tikrasis gyvenimas prasideda baigus devynias, nes tada dauguma Fino salos vaikų palieka namus ir išvažiuoja toliau mokytis į pensoną arba į profesinę mokyklą Greno mieste.

Galiausiai, jei pažvelgtumėt iš „Didžiojo kalno“, o tai yra naromanų reabilitacijos centras iškart į vakarus nuo Fino mies-

to, ir paklaustumėt visiškai atvirai, akis į akį, klientų, kurie visi iki vieno buvo narkomanai nesulaukę šešiolikos, jie pasakytų, kad nors dabar jau yra *švarūs* ir be galo dėkingi už gydymą ir nekantrauja pradėti naują gyvenimą, vis dėlto nieko nėra iš tolo panašaus į ilgą ir švelnią reabilitaciją nesitikėkit, kai esate rūkę opiumą arba vartoję heroiną.

Ir patikėkit manimi: esu įsitikinęs – visi tie žmonės teisūs, netgi „Didžiojo kalno“ klientai.

Šito išmokau iš savo vyresnės sesers Tiltės. Vienas iš jos talentų yra gebėjimas vienu metu galvoti, kad visi žmonės teisūs, ir kartu būti visiškai įsitikinusiai, jog ji vienintelė iš tikrai didelio būrio supranta, apie ką kalbama.

Visi mano išvardyti žmonės, visi jie rodo duris į savo mėgstamiausią kambarį, tame kambaryje laukia Jėzus arba Šuberto dainos, arba valstybinis baigiamasis egzaminas po devynių klasių, arba lokio iškamša, arba nuolatinis darbas, arba pagiriamasis pliaukšt per sėdimąją, ir, žinoma, daugelis šių kambarių yra tiesiog pasakiški.

Tačiau kol esi kambaryje, tol esi viduje, o jeigu esi viduje, esi įkalintas.

Durys, kurias pamėginsiu jums parodyti, yra kitokios. Jos veda ne į kokią nors naują uždarą erdvę. Jos veda iš pastato.

Ne aš tas duris radau, nesu toks pasitikintis savimi, tai mano vyresnė sesuo Tiltė jas rado.

Buvau šalia, kai tai atsitiko, prieš dvejus metus, prieš pat pirmąjį tėčio ir mamos dingimą; man buvo dvylika, Tiltei keturiolika, ir nors viską prisimenu taip aiškiai, lyg tai būtų įvykę vakar, nežinojau, kad ji pastebėjo būtent tas duris.

Pas mus kaip tik viešėjo prosenelė, ji virė sriubą iš pasukų.

Kai prosenelė verda tą sriubą, ji stovi ant dviejų taburečių, sustatytų viena ant kitos, kad pasiektų maišyti puodą. Taip yra todėl, kad ji gimė maža, o paskui jos stuburas buvo dar šešiskart susmukęs, ir ji liko tokia kuprota, kad reikėtų apdairiai rinktis fotografavimo kampą, jeigu jau tektų ją fotografuoti tai šeimos reklamai, apie kurią anksčiau užsiminiau, nes kupra didumo sulig skėčių stovu.

Užtat daugelis tų, kurie buvo sutikę mano prosenelę, mano, kad jei Jėzus vėl pasirodytų, visai galimas daiktas, pasirodytų kaip devyniasdešimt trejų moterėlė, nes apie prosenelę galėtum pasakyti – tobulai gera. Tai reiškia, kad jos širdis tokia didelė, jog vietos ten užtenka visiems, netgi tokiems tipams kaip Kajus Molesteris ir Fino mokyklai vadovaujantis ministerijos atstovas Aleksandras Bisteris Finkeblodas, kurį norint mylėti, reikėtų būti jo motina, ir netgi to tikriausiai negana, nes kartą mačiau jį pasitinkant savo mamą prie kelto, ir atrodė, kad netgi jai tai pernelyg sunkus išbandymas.

Vis dėlto nereikėtų dėl mūsų prosenelės apsirikti. Žmogus neišgyvena devyniasdešimt trejų, ir nepergyvena savo vaikų, ir neatlaiko šešių stuburo susmukimų ir Antrojo pasaulinio, ir neprisimena Pirmojo pabaigos, jeigu jo nevaro į priekį kas nors ypatinga. Pasakyčiau taip – jei prosenelė būtų automobilis, jo kėbulas būtų besubyrantis. Bet variklis dirbtų taip, tarsi būtų ką tik iš gamyklos.

Kalbant apie žodžius, tai prosenelė gana santūri, ji dalija žodžius kaip saldinius, tarsi nedaug jų turėtų, gal taip ir yra, kai tau devyniasdešimt treji.

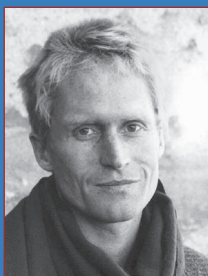
Tad kai ji staiga, nepasukdama galvos, ištaria: „Noriu kai ką jums pasakyti“, mes visi nuščiūvam.

„Mes“ – tai mano tėvai, mano vyresnysis brolis Hansas, Tiltė, aš ir mūsų šuo, Baskeris Trečiasis, foksterjeras, taip pavadintas pagal knygą apie Baskervilių šunį, o Trečiasis dėl to, kad yra jau trečias šios veislės šuo mūsų namuose per Tiltės gyvenimą; ji reikalavo, kad kaskart, kai nugaišdavo šuo ir įsigydavome naują, jo vardas būtų tas pats, tik pridėtas eilės numeris. Kiekvieną kartą pasakydama šuns vardą žmonėms, kuriems anksčiau nebuvo nusišypsojusi laimė su mumis susipažinti, Tiltė priduria ir numerį. Tada žmonės nežymiai krūpteli, galbūt dėl to, kad vardas primena kitus šunis, nugaišusius prieš Baskerį, ir aš manau, kad kaip tik dėl to Tiltė ir reikalavo tokio vardo, nes ją visada domino mirtis – labiau nei šiaip jau domina vaikus.

Kai norėdama ką nors pasakyti prosenelė atsisdėda į vežimėlį, Tiltė užsikvempia ant virtuvės stalo pakeldama kojas nuo grindų, kad prosenelė galėtų įvažiuoti po ją. Tiltei visada reikia sėdėti prosenelei ant kelių, kai ši nori ką nors pasakyti, tačiau prosenelė dabar silpnesnė, o Tiltė sunkesnė, taigi dabar jos tai daro šitaip: Tiltė pasikelia, o pasaulis įsitaiso po ją, tada ji susiraito prosenelei ant kelių, o prosenelė dabar jau mažesnė už Tiltę.

– Mano tėvai, – pasakoja prosenelė, – jūsų proproseneliai, nebuvo labai jauni, kai susituokė, jiems buvo apie keturiasdešimt. Vis tiek jie susilaukė septynių vaikų. Buvo ką tik susilaukę septintojo, kai mirė mano mamos brolis su žmona, mano dėdė ir teta, jie abudu užsikrėtė ispaniškuoju gripu ir mirė beveik tuo pačiu metu. Jie paliko dvylika vaikų. Mano tėvas išvažiavo į laidotuves Nordhaune. Po laidotuvių turėjo įvykti pasitarimas ir po jo visa giminė turėjo pasidalyti tuos dvylika vaikų, taip darydavo anais laikais, beveik prieš devyniasdešimt metų – svarbiausia buvo išgyventi. Kelionė kinkiniu nuo Fino

*...šitas ilgesys atsispindi melancholiškoje jų akių išraiškoje,
ir tas ilgesys yra didumo sulig drambliu, ir mes suprantame,
kad jis dar niekada nebuvo numalšintas.*

Peter Høeg (Peteris Hiojus; g. 1957 m. Kopenhagoje) – žymiausias šiuolaikinis danų rašytojas. Autoriaus biografija spalvinga: jis – buvęs šokėjas, jūreivis, aktorius, alpinistas, fechtuotojas. Visame pasaulyje P. Høegas išgarsėjo 1992 m. parašęs bestselerį „Panelės Smilos sniego jausmas“. Tačiau po pasaulinio furoro rašytojas niekur nebeskuba – rašo knygas tik tuomet, kai nori pasakyti ką nors tikrai svarbaus. Po „Panelės Smilos sniego jausmo“ turėjo praeiti keturiolika metų, kol skaitytojais sulaukė „Tyliosios mergaitės“ (lietuviškai išleista 2009 m.), o 2010-aisiais pasaulį pagaliau išvydo „Dramblių prižiūrėtojų vaikai“.

Naujausiame visai šeimai skirtame romane P. Høegas kalba apie tai, kas jam ir daugumai mūsų ištis svarbu. Svarbu žinoti, dėl ko mes gyvename, svarbu rasti laimę ir tikėjimą. Taigi kiekvienas iš mūsų savyje nešiojasi vidinį dramblių – ilgesį kažko, kas yra daug didesnis už mus pačius. Tokį ilgesį viduje nešiojasi ir Finų šeima: tėvas pastorius, motina bažnyčios vargonininkė, trys vaikai, – iš pirmo žvilgsnio visiškai normalūs žmonės. Tačiau taip tik atrodo. Vieną gražią dieną abu tėvai paslaptinai dingsta; žinodami, kad jie jau buvo įsivėlę į nemalonumus su policija dėl abejotinos kilmės stebuklą, vaikai leidžiasi jų pėdomis, norėdami sužinoti, ką gi sumanė gimdytojai, ir apsaugoti juos nuo dar didesnių problemų. Keturiolikmetis Pėteris ir nepaprastai protinga jo sesuo Tiltė pradeda kvapą gniaužiančią paieškų kampaniją – ir tarp netikrų pranašų, ezoterikų, policininkų, šventųjų suranda jiems skirtas duris, vedančias į laimę.

ISBN 978-9986-16-897-3

www.tytoalba.lt